

مبانی کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین

مؤلفین:

دکتر سیروس قنبری

دکتر محمدرضا اردلان

کاظم منافعی شرف آباد

مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا

۱۳۹۳

قنبری، سیروس	HB
مبانی کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین / مولف: سیروس قنبری و دیگران	۶۱۵
همدان: انتشارات دانشگاه بوعلی سینا ۱۳۹۳.	۲م ۲۵ ک/
۲۰۵ ص.	۱۳۹۳
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۱۸۶-۰	
۱. کارآفرینی، الف. قنبری، سیروس، نویسنده ب. اردلان، محمدرضا، نویسنده ج. عنوان	
۳۳۸/۰۴	

عنوان:	مبانی کارآفرینی و دانشگاه کارآفرین
مؤلفان:	دکتر سیروی قنبری، دکتر محمدرضا اردلان، کاظم منافی شرف آباد
داوران علمی:	دکتر عباس صمدی، دکتر محسن فرهیمینی فراهانی
ویراستار ادبی:	فاطمه رنجبران
صفحه بندی:	مژگان جمشیدی
طراح جلد:	سارا باقری
ناشر:	مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا
مدیر مرکز نشر:	محمد جواد بدالهی فر
چاپخانه:	گیتی
صفحه و قطع:	۲۰۵ - وزیری
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۸۰۰۰ تومان
تاریخ انتشار:	۱۳۹۳
شماره کتاب:	۱/۳۰۷
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۱۸۶-۰

کلیه حقوق برای مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا محفوظ است

مراکز فروش در همدان: ۱. دانشگاه بوعلی سینا، مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا تلفکس: ۰۸۱۱-۸۲۹۱۲۷۶

۲. خیابان شهید حسین فهمیده، روبروی پارک مردم، فروشگاه اداره انتشارات

۳. خیابان مهدیه روبروی خانه معلم انتشارات دانشجو

نمایندگی فروش در تهران: ۱. موسسه کتابیران، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد غربی (بعد از چهار راه کارگر جنوبی)،

بعد از فروشگاه شیلات، پلاک ۲۳۷ تلفن: ۶۶۴۳۴۴۱۶ ۶۶۹۲۶۶۸۷

۲. نوپردازان، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۰۶ تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹-۶۶۴۱۱۱۷۳

پیشگفتار..... ۱

فصل اول: مبانی بنیادی مفهوم کارآفرینی

مفهوم کارآفرینی.....	۱
تعریف کارآفرینی از دید صاحب نظران.....	۴
اهمیت و جایگاه کارآفرینی.....	۹
ویژگی های عمده ی کارآفرینی.....	۱۴
انواع کارآفرینی.....	۱۸
فرهنگ کارآفرینی.....	۲۶
سطوح فرهنگ کارآفرینی.....	۳۰
الف) فرهنگ کارآفرینی در سطح فردی.....	۳۰
ب) فرهنگ کارآفرینی در سطح سازمانی.....	۳۱
ج) فرهنگ کارآفرینی در سطح ملی.....	۳۲
نظریه های کارآفرینی.....	۳۲
الف) نظریه های اقتصادی کارآفرینی.....	۳۲
ب) نظریه های روانشناسی کارآفرینی.....	۳۵
ج) نظریه های مدیریتی کارآفرینی.....	۳۶

فصل دوم: آموزش کارآفرینی

ماهیت ذاتی یا اکتسابی کارآفرینی.....	۴۱
تاریخچه ی آموزش کارآفرینی.....	۴۵
تعریف آموزش کارآفرینی.....	۴۸
اهداف آموزش کارآفرینی.....	۵۱
انواع آموزش کارآفرینی.....	۵۸
رویکردها و روش های آموزش کارآفرینی.....	۶۰
مراحل آموزش کارآفرینی.....	۶۲
مراکز آموزش کارآفرینی.....	۶۶

۷۱	جایگاه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور
۷۳	چالش‌های توسعه‌ی آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور

فصل سوم: دانشگاه کارآفرین

۷۹	تاریخچه‌ی پیدایش دانشگاه کارآفرین
۸۲	مفهوم دانشگاه کارآفرین
۸۵	تعریف دانشگاه کارآفرین از دیدگاه صاحب‌نظران
۸۶	ضرورت کارآفرینی در دانشگاه
۸۸	اهداف دانشگاه کارآفرین
۸۹	ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین
۹۸	مؤلفه‌های شاخص دانشگاه کارآفرین
۱۰۱	مدل نظری دانشگاه کارآفرین
۱۰۳	الف) عوامل محیطی
۱۰۳	ب) عوامل درونی
۱۰۵	گام‌های اساسی در تحقق دانشگاه کارآفرین
۱۰۶	گام اول: اعتقاد به دانشگاه
۱۰۶	گام دوم: چشم‌انداز دانشگاه
۱۰۶	گام سوم: شناخت مشتریان دانشگاه
۱۰۷	گام چهارم: تجزیه و تحلیل محیط درونی و بیرونی دانشگاه
۱۰۷	گام پنجم: شناخت دانشگاه
۱۰۸	گام ششم: محاسبه نمودن ریسک
۱۰۸	گام هفتم: تحمل شکست و گرفتن درس‌های جدید
۱۰۸	گام هشتم: ارزش قائل شدن برای افراد و شاداب کردن محیط دانشگاه
۱۰۹	گام نهم: تقدیر از کارکنان دانشگاه
۱۰۹	گام دهم: درک اقدام مورد نیاز متناسب با زمان
۱۰۹	موانع توسعه‌ی کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور
۱۱۱	راهکارهای توسعه‌ی کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور

فصل چهارم: ارتباط دانشگاه و صنعت

۱۱۳	تاریخچه‌ی ارتباط دانشگاه و صنعت
۱۱۷	ماهیت ارتباط دانشگاه و صنعت
۱۱۹	ضرورت توسعه‌ی ارتباط دانشگاه و صنعت
۱۲۴	اهداف ارتباط دانشگاه و صنعت

انتظارات متقابل دانشگاه و صنعت	۱۲۶
الف) انتظارات دانشگاه از صنعت	۱۲۶
۱- جذب و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز از بین فارغ التحصیلان دانشگاهی	۱۲۶
۲- جذب و کاربردی کردن دانش و تکنولوژی تولید شده در مؤسسات دانشگاهی	۱۲۷
۳- اعطای مدارک معتبر به فعالیتهای تحقیقاتی اعضای هیأت علمی و دانشجویان	۱۲۷
۵- کارآفرینی دانشجویان در مراکز صنعتی	۱۲۸
۶- کارایی و تقبل هزینههای تحصیلی دانشجویان	۱۲۸
۷- تسهیل تورهای صنعتی و بازدیدهای پژوهشی دانشگاهیان	۱۲۹
۸- مشارکت و حمایت صنعت از شرکتهای دانشگاه بنیان	۱۲۹
۹- مشارکت و حمایت صنعت از شرکتهای در مالکیت دانشگاه	۱۳۰
ب) انتظارات صنایع از دانشگاه	۱۳۱
۱. تولید نشریات علمی و توسعهی مقالات علمی و کاربردی	۱۳۱
۲. توسعهی تحقیقات بنیادی و کاربردی دانشگاهی	۱۳۲
۳. تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد	۱۳۲
۴. توسعهی کارآفرینی در دانشگاهها	۱۳۳
۵. آموزش مدیران و کارکنان صنایع توسط دانشگاهها	۱۳۳
۶. مشارکت در برپایی شرکتهای دانش بنیان دانشگاهی	۱۳۴
الگوهای ارتباط دانشگاه و صنعت	۱۳۴
الف) الگوی تکاملی روابط دانشگاه و صنعت	۱۳۴
ب) الگوی ماریج سه عاملی	۱۳۵
پ) الگوی ماریج چهار عاملی	۱۳۷
ت) الگوی ماریج پنج عاملی	۱۳۸
ث) الگوی ماریج N عاملی	۱۳۸
تجاری سازی تحقیقات دانشگاهی، راهبرد توسعهی ارتباط دانشگاه و صنعت	۱۳۹
شرکتهای دانش بنیان دانشگاهی و تجاری سازی تحقیقات	۱۴۴
پارکهای علم و فناوری	۱۴۵
تعریف و ویژگیهای پارکهای علم و فناوری	۱۴۶
تاریخچهی پارکهای علم و فناوری در جهان و ایران	۱۵۲
مراکز رشد (انکوباتورها)	۱۵۴
تعریف، انواع و ویژگیهای مراکز رشد	۱۵۵
اهداف مراکز رشد	۱۵۷

۱۵۸	شرکت‌های انشعایی دانشگاهی
۱۶۰	چالش‌های ارتباط دانشگاه و صنعت
۱۶۴	راهکارهای ارتباط مؤثر بین دانشگاه و صنعت در کشور
۱۶۴	الف) راهکارهای رفع موانع موجود در دانشگاه در توسعه‌ی ارتباط با صنعت
۱۶۵	ب) راهکارهای رفع موانع موجود در صنعت در توسعه‌ی ارتباط با دانشگاه
۱۶۷	فهرست منابع
۱۶۷	منابع فارسی
۱۸۱	منابع انگلیسی

پیشگفتار

کارآفرینی در اوایل دهه‌ی ۸۰ میلادی به صورت بالقوه به عنوان یک حوزه‌ی جستارگری دانشگاهی مطرح شد و در پایان آن دهه، پیشرفت‌های شگفت‌انگیزی در کالبد دانش تجربی آن رخ داد و در حال حاضر مدعی یک حوزه‌ی جستارگری دانشگاهی مشروع و مقبول با گرایش‌های مطالعاتی و کاربردی متعدد است. امروزه، کارآفرینی در نقش یک راهبرد در توسعه، شکوفایی و رشد جوامع انسانی به جایگزین بی‌بدیلی تبدیل شده است که از طریق آن همه‌ی عوامل و منابع و امکانات یک جامعه به صورت خودجوش و از راه قرار گرفتن در یک روند تکاملی در جهت نیل به آرمان‌های بلند اجتماعی بسیج می‌شوند تا منشأ بسیاری از آثار و پیامدهای مثبت اقتصادی- اجتماعی گردند. از این‌رو، توجه بیشتر سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مجریان امور کشورهای مختلف را به خود جلب کرده است.

آغاز فرایند کارآفرینی ریشه در شش فردی، جامعه و فرهنگ دارد. کارآفرینی دارای کارکردهایی فراتر از کارکرد اقتصادی صرف است و عوامل مادی و غیرمادی و همچنین عمل‌گرایی و ایده‌گرایی را با یکدیگر ترکیب می‌کند. در حقیقت، جوهره‌ی کارآفرینی به‌کارگیری فرایندهای نوآورانه توأم با پذیرش ریسک و عامل تغییر در عوامل اجتماعی و اقتصادی است. با آشکار شدن نقش و تأثیر کارآفرینی بر روند اشتغال‌زایی و توسعه‌ی اقتصادی کشورهای توسعه یافته، تلاش در جهت آموزش و تعمیم دانش و روحیه‌ی کارآفرینی در بین صاحب‌نظران، مدیران و دست‌اندرکاران نظام آموزش عالی، اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کارآفرینان کشور آغاز شده است. به طور کلی، هدف از آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور، تربیت دانش‌آموختگانی است که بتوانند پس از تکمیل تحصیلات خود در دانشگاه-ها و مؤسسات آموزش عالی، خود افرادی مبتکر، خلاق و کارآفرین باشند و بتوانند در زمینه‌ی ایجاد کار و اشتغال گام مؤثری بردارند.

دانشگاه‌های پویا در قرن بیست‌ویکم، دانشگاه‌های کارآفرین بوده و می‌توانند ارزش‌های تخصصی و مدیریتی را تطبیق دهند. هدفمند کردن فعالیت‌ها، ایجاد توازن میان پژوهش‌ها، آموزش و خدمات اجتماعی و تنوع در تأمین بودجه از جمله ویژگی‌های این دانشگاه‌ها به حساب می‌آیند. افزون بر این، در این نوع دانشگاه‌ها با استفاده از ابزارهای مدیریت کارآفرین، فعالیت‌های آموزشی با نیازهای جهان امروز و آینده منطبق می‌شوند. هم‌چنین دانشگاه کارآفرین نظریات و ایده‌ها را به مرحله‌ی کاربردی و عمل رسانده و تعادلی بین تحقیقات بنیادین و کاربردی به وجود می‌آورد تا نتایج پژوهش‌ها منبعی برای ابتکار عمل در اقتصاد و جامعه مبتنی بر دانایی باشد. استادان دانشگاه کارآفرین نیز فرایند هدایت و رهبری دانشجویان را در جهت نیل به هدف‌ها، رسالت‌ها و آرمان‌های دانشگاه به گونه‌ای مؤثرتر و مناسب‌تری به انجام می‌رسانند.

کتاب حاضر با هدف آشنایی خواننده با مباحث مرتبط با مبانی کارآفرینی در نظام آموزش عالی، طی چهار فصل به شرح ذیل، تهیه و تنظیم شده است:

فصل اول به مبانی بنیادی مفهوم کارآفرینی اختصاص دارد. در این فصل، ابتدا به بررسی مفهوم و تعریف کارآفرینی، اهمیت و جایگاه کارآفرینی، ویژگی‌های عمده‌ی کارآفرینی پرداخته شده و در ادامه نیز انواع کارآفرینی، فرهنگ کارآفرینی و سطوح فرهنگ کارآفرینی مورد توجه قرار گرفته است. در پایان، در مورد نظریه‌های کارآفرینی بحث شده است.

فصل دوم، مبتنی بر مباحثی پیرامون آموزش کارآفرینی است. در این فصل پس از پرداختن به ماهیت ذاتی یا اکتسابی کارآفرینی، تاریخچه‌ی آموزش کارآفرینی، تعاریف و اهداف آموزش کارآفرینی، انواع آموزش کارآفرینی، رویکردها و روش‌های آموزش کارآفرینی و مراحل آموزش کارآفرینی، مراکز آموزش کارآفرینی، جایگاه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور و چالش‌های توسعه‌ی آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور بررسی شده است.

فصل سوم به تبیین جامع دانشگاه کارآفرین اختصاص یافته است. در این فصل ابتدا به تاریخچه‌ی پیدایش دانشگاه کارآفرین و تعریف دانشگاه کارآفرین از دیدگاه صاحب‌نظران پرداخته شده و سپس ضرورت کارآفرینی در دانشگاه، اهداف دانشگاه کارآفرین و ویژگی‌های دانشگاه کارآفرین، مؤلفه‌های شاخص دانشگاه کارآفرین، گام‌های اساسی در تحقق دانشگاه کارآفرین اشاره شده و در نهایت، مدل نظری دانشگاه کارآفرین، موانع و راهکارهای توسعه‌ی کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشور بحث شده است.

فصل چهارم، ارتباط دانشگاه و صنعت را به بحث گذارده است. در این فصل به بررسی تاریخچه، ماهیت، ضرورت و اهداف ارتباط دانشگاه و صنعت پرداخته شده و در ادامه انتظارات متقابل دانشگاه و صنعت، الگوهای ارتباط دانشگاه و صنعت، تجاری‌سازی تحقیقات دانشگاهی به مثابه‌ی راهبرد توسعه‌ی ارتباط دانشگاه و صنعت، شرکت‌های دانش‌بنیان دانشگاهی و تجاری‌سازی تحقیقات دانشگاهی، پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد (انکوباتورها) شرکت‌های انشعایی دانشگاهی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در پایان هم چالش‌های ارتباط دانشگاه و صنعت در کشور و راهکارهای ارتباط مؤثر بین دانشگاه و صنعت در کشور، بیان شده است.

مؤلفان

آبان ماه ۱۳۹۳